SON-İZAH

MÜNASEBETİYLE

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 10 10 06 04 024 1

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

صوك ایضاح مناسبتیله

صباح‌الدین بك افندی‌یه آچیق جواب :

« اتحاد وترقی جمعیتی — مخالفلر .
عدم مرکزیت — محیط اجتماعیمز .
اناطولی اصطفا قانونلری حقنده »

محرری

م . فاضل رشید

مطبعهٔ ابو الضیا
۱۳۲۹
قسطنطینیه

DR
584
S2335
1913

یالکز وطن

اورطه‌لقده عدم ممنونیت آثاری ، هر صباح غزته‌لرك برقسمنی اشغال ایدن شئون ایله بر توسع کوستررو بویله نازك بر زمانده شو اختلافات ، وطنپرورلره داغ درون اولورکن ، دون بر ارقداشم بکا ،

" اتحاد و ترقی جمعیته آچیق مکتوبلر :

مسلکمز حقنده اوچنجی وصوك
بر ایضاح "

صباح‌الدین

قاپلی بر کتاب ویردی . پرنس صباح‌الدین بکله جمعیت آراسنده ضدیت اولدیغنی چوقدن بیلیردم . بو تفصیلاتی مشار الیهك، وثوقنه قناعتم اولان لسان بلیغندن دویمق ایستردم .

اوقودم ؛ وکمال تأسفله اوقودم . فقط بن‌ده مخالفت طرفداری اولدیغم ایچون ، بوخصوصده‌کی تأثراتمده حقانیت اولمه‌مق احتمالنی نظر دقته آله‌رق شکایات حقنده افکار عمومیه‌یه قارشی پك آز برشی سویلمك ایسترم . وصایا یعنی وطنك چارهٔ سلامتی بحثی . ذاتاً یکرمی سنه‌در تقاضاسنه حیاتمی هدر ایتدیکم فکر حمیتك ایلك ماده‌سی اولدیغی ایچون ، بونی‌ده احراره حرمت اولمق اوزره سکوت ایله تلقی ایده‌میه‌جکم .

احوال حاضره‌نك ، شوهنکام نزاکتنده قومیته‌یی جریحه‌دار ایده‌جك بر بیاننامه‌ده پك واضح شیلر لازمدر . « شویا کلش ـ دوغریسی بودر ! »

درجه‌سنده صریح تصحیحات ایفا ایده‌میه‌جك اولان بو آجی واعتماد افکن سوزلر، یالکز علم اجتماعك بزه کوره اولچولوب بچلمه‌مش بر بحثی افاده‌یه مقدمه اولاماز ظن ایدرم . طرمالادینی فکرلر ارشاد ایتدکلرندن زیاده، سلب ایتدیکی اطمئنانلر اثبات ایتدکلرندن فضله بولنان بو (اولتیماتوم) ایچون ، بن کندی حسابمه شو وقتی اصلا اختیار ایتمزدم .

ایضاحنامه‌یی ، پرنس حضرتلرینك شهرت علمیه‌لریله مشبوع اولان براحتراص رها جوبانه ایله تدقیق ایتدم . ساعتلر سوره‌ن مطالعه‌م ، اکر بکا، احوال حاضره حقنده موجب امید اوله‌جق دستورلردن برداله اوکرتمش اولسه ایدی ، بن بویازیلری اووقت اتحاد و ترقی جمعیتی علیهنده یازاجقدم . فقط ؛ ایشته هیچ برشی اوکرنه‌مش اولیورم .

نه اتحادك قورقوسی، نه احرارك اتفاقی؛ نظرمده وطنك بر ساعتلك استراحتنه معادل اوله‌مایه‌جغندن اکر بو جرأتم ارباب انتظاره ، وطنك حقیقی مقدراتنی تأمل ایتدیره بیلیرسه ، بجه نه بیوك خدمت !

فی ٢٤ مارت سنه ٣٢٧

م . فاضل رشید

اوته‌دنبری بكا داغ درون اولمش برمسئله‌یی ، شوراده میدانه قویمقله ظن ایدرم . وطنك بیوك دردلرینك سریریاتنی تشخیص ایده‌جك نقطهٔ نظری بولمش اوله‌جغم .

— اوروپایی اصولسز تقلید ایتمك .

اجتماعیاتمزه ، بزم قدر و قوفی اولان مرحوم كمال بكك‌ده ، یاد ایدیلیرسه ، شكواسی بوندن عبارت ایدی . اشغال ایتدیكمز محیط ، بر زمانلر ـ اوروپای وسطی‌نك دمیر دورینی ادراك ایدركن رومانك آندن كری قالمسی كبی ـ اوروپانك ترقیات فكریه‌سندن پك كریده قالدیغندن بولندیغمز موقعله اوروپانك موقعی آراسنده‌كی بواوزون مسافه‌یی ، اونلرك عصرلرده طی ایتمش اولملرینه رغماً بر صیچرامه‌ده طی ایتمك و بو وثوبك اونلره بر (اویو ویرمك) له ممكن اوله‌جغی ظن ایده‌رك خلیایه اوته طرفدن باشلایورز .

ایشته بو ، دردلریمزك بیوك باشی وحتی اختلافات حاضره‌نك قسماً ده منشائیدر .

سلطان محمود زماننده قبول اولنان اصلاحات ، اوروپا ایله . یاشیت كله‌بیله‌جكمز بر صره‌لرك تام اوزرنده دكلسه بیله ، قریبنده بر زمانه تصادف ایتمشدی . بز او زماندنبری اصلاحاتلریمزده تماميله موفق اولمش اولسه‌یدق ، بو كونكی او متدرج قابلیتمزله اوروپایی تقلید ایده بیلمك ایچون ، شمدی اوكا بر باقه‌مز كفایت ایدردی . فقط او اصلاحات بزه ، یالكز شالوار دكیشدیرمش ، وبرده « ماضی‌یه نفرت » حسی ایراث ایدرك احتساسات اصلیه‌مزك آهنكنی قارما قاریشیق ایتمشدی . [*]

[*] حركت اردوسی ٣١ مارت وقعه‌سنده مظفر اولونجه ، یكیچری قیامنده شهیداولان حریتپرور سلاح آرقداشلرینی ولو بسیط برتذكار ایله خاطرلاملی دكلی ایدی .

بز او زمانلبری بوطورلریمزی ، مشین سلاحلقلریمزی آتدیغمز و اونلری قوللانان اجدادمزه قیریق بر نظرله باقدیغمز حالده ، کندی کندیمزه برکوز فری اولسون ویرمه‌مشدك . بو ، قوصقوجه ترکیا ایمپراطورلغنده‌کی اوتوز میلیونلق هیئت اجتماعیه‌نك محورافکارینی حالا پایتخت اداره ایتمسی ، بزه بو تجددلرله اسکی طوپقپو سراینه مربوط اولان تشکلات اجتماعیه‌مزدن هیچ بر شیئك دکیشمدیکنی کوسترر .

پایتخت اهالیسی‌ایسه ، بوکون هنوز یکی بر مزیته تملك ایتمش اولمامقله برابر ، هویت قدیمه‌لرینی‌ده غائب ایتمشلردر .

بز ، عبدالحمید زماننده ، خاطره‌سنده بر قانون اساسی لذتی قالمش بولنان بر ملت دکل ، طوپقپو سراینده ، ییلدیزه توجیه عبودیت ایتمش برملتدك ، وهرهانکی بریمز ؛ اصیل وعالی ، سفیل ودنی ماضی‌یه دوغری اجدادمزی تحری ایدرسه‌ك ، آنلری ینه (عینی ییلدیزك فقط دینداراته اداره‌ایدیلن برنمونه‌سی‌کبی) طوپقپوسراینه‌ن تضرع ایدن برسلسلهٔ انتسابك حلقه‌لرینه مربوط کوروروز .

شهرلریمز ، کویلریمز ، محله‌لریمز ، عائله‌لریمز ؛ روحلریمز ، انانیت شخصیه‌مز ، قرون وسطی عادات و تشریفاتی ایچندن ، هنوز هیچ برینی ترك ایتمدیکی حالده ، حالا بز ، اوروپانك فلان وفلان کتابنك ترجمه‌سنی اوقومق ویا ، مستعمراته آدم یتشدیره‌ن « نه قول ده‌روش » ده تحصیل کورمکله بونلره مقاومت ایده بیله‌جکمزی ظن ایدیورز .

اسکی کنج تورکلر ، فقدان معارفی دیللرینه دولایه‌رق ، هرنه سویلنسه « فقدان معارف » انینی ایله سوز کسرلردی . فقط ، شمدی ایشته : هنوز قرون وسطی‌یه ؛ آننه‌لرینك ، بابالرینك حتی بتون افکارعمومیه‌نك قوی زنجیرلریله باغلی بولنان آستانهٔ علیه اولادلرینه ، اوروپانك (رادیوم) دوری آثارینی اوقوتیورز . بونلر میاننده کنجلریمزه ، بادیٔ ترقیلری اوله‌جق پك چوق آلافرانغه فکرلر ویرمش اولیورز .

فقط اکر ؛ مثلا (١١٠٠) تاریخنده قوصقه‌ده اقامت ایدن بر کنج ، رؤیاسنده بونلری کوروب بلسه ایدی ، اوکا بومعلوماتیله نه یاپمق ممکن اوله‌بیلردیسه ، بوکون ده کنجلریمز بلله‌دکلرینی اوقدر تطبیق ایتمکه موفق اوله‌جقلردر .

ذهنی آچار، روحی تربیه ایدر دیه ، کنجلریمزی صنایع نفیسه‌یه تشویق ایتدك . فقط عصر حاضرك اشتیاق روحنی اشباع ایده‌جك الده ملی شیلر اولمدیغندن، کنجلریمز ادبیاتك وجدانیاته قدر ، کافه‌سنی اوروپادن اقتباسه چالشدیلر . دها دون یالاصقه‌سنی چیقارمش اولان بویکیچری اولادی فرانسه‌نك آلتون دوری اشعارینی اوقورکن آرتق ؛ اجدادینه دکل ، ملتی افرادینه‌ده ترس نظرله باقیور .

اعصار قدیمه‌ده . حتی حجر مجلا دورنده ، دیانت افکارینه موتایه حرمتله باشلانه‌رق ماضی‌یه حرمت تولد ایتمش وبوحس اساسی انسانلره ؛ ملت ، وطن ، قوم ، قبیله احتساساتنی تلقین ایتمشدی . بز ، نه ادبیاتمزده ماضی‌یه‌حرمت، نه‌قومیتمزده ماضی‌یه‌حرمت، ونه هیچ برشیئمزده ماضی‌یه حرمت‌ایتمه‌مکله، ایشته‌بوکون‌ارتباط اجتماعیمزی غیب‌ایتمش اولیورز. آلتی یوزسنه‌دنبری؛ عائله‌مز آراسنده، محله‌لریمزده، دوائردولتده، سرای‌همایونده، هب برشخصك حساب ادرا کیله قورولمش برشکل اجتماعی دوندیکندن ، بزبتون قدرتمزی یالکزشکایت ایتمك وای‌شکایت ایتمکده بولمشز. اسکیدن عرضحال یازدیرمق ایچون یالکز (یازان) دکل (طمطراقلی) یازان آراندیغی کبی ، اوندن صکره‌لری‌ده ، (طمطراقلی شکایت ایدن) لر رواج بولمیه باشلادی . عصرلردنبری یاپمیه دکل ، بالاسترحام یاپدیرمیه آلیشان تربیه ، بیوکنه خوش کورونمك ایچون، نه‌لره لزوم کورمش ایسه، ایشته بوکون ده نامنونلرك توسل ایتدکلری چاره‌لرده، ملته قارشی او اولیور .

وطنی تخریب ایتدیکی ایضاحنامه‌دن آکلاشیلان اتحاد و ترقی جمعیتنه

بو طرز شکوانك صاعقه‌لرینی یاغدیرمق ایچـون ، جداً بدیع وطمطراقلی یازلمش اولان افاده‌لرك تحلیلاتی بزه ، یوقاریکی عرضحال شـکلیله اوندن صکره‌کی شکوالرك شکلنی اخطار ایتمکدن فضـله بر شی ایما ایتمیور . حالا عائله‌لریمز آراسنده ، معاشرت عمومیه‌مزده بر طرفك (عیب) نی کورور کورمز ، مناسـبتلی مناسبتسز بوشانمق وبو صیقشمشی تام فرصتنده تپه‌لمك ایچون قدرت فکریه‌مز نسبتنده ایجـاد ایتدیکمز حیله‌لردن بشـقه بو نه اوله‌جق ؟ !...

مادامکه اورطه‌ده ، معنای علم اجتماعیسیله (بر عبدالحمید ثانی اولمدیغی کبی براتحاد وترقی جمعیتی‌ده یوق !) در ، بوحالده ، بونلری بودشناملری آچیقدن آچیغه ملته توجیه‌ایتمك دهادوغری وبیطرفانه‌اولمازمی ؟ که ؛ ذاتاً توجیه اولنان تعریضلر ، دشناملر ولو اتحـاد وترقی جمعیتنه حصر ایدلسـه بیله، هیئت وکلا و مبعوثانك یکان یکان هر برینه انقسام ایده‌جك وبالخاصه حربیه نظارتی کندینه دوشن حصه‌یی بتون ضابطان عسکریه ایله ، تقسیم غرما طرزنده پایلاشه‌جقلردر .

زیرا ، بو قدر صریح سیئات ایله نفس جمعیتی اتهام ، نصل اولسـه ، اوکا تدبیر دولتده اشتراك ایدنلری‌ده شائبه‌دار ایدر .

ایشته ، حالمز ومراحل مستقبل اوکمزده دورر کن ، شو آلتی یوزسنه دنبری‌در ، عبودیت وبنده‌لکنده عمر چوروتدیکمز استبداددن بزی قورتارمش وهیچ اولمازسه ، علناً دیدی قودی ایتمك فرصـتنی ویرمش اولدیغی حالده جمعیته بخش ایتدیکمز تحفهٔ شکران !...

حیات عائلیمزده ، یارامازلری ارشاددن زیاده ، غیبته میلمزك موجب افتخار اولمیه‌جق بر نتیجه‌سی‌ده آرتق آچیقدن آچیغه اورطه‌یه آتلمامزدر .

*
* *

عبدالحمیدك امر کیفی و استبدادیسنی ، بار بلا کبی اوزریمزده طاشیر ویاتاق اوطه‌لریمزده یوکسك سـله قونوشمیه جسارت ایده‌مزکن ، بر بریمزی

په‌په‌لندیرمك ایچون ، « اکر براز حریت مطبوعات اولسه . . . حمیدك حدیثه‌سی دوشمش ! . . . » دیه تحدیلرده بولنیوردق . حتی بونك الك بیوك دلیلی ، برزمانلر مصرده‌کی نشریاتك الك عاقل بر آدمه بونکله ییلدیزك اسقاط ایدیله‌جکنی ظن ایتدیرمسیدر ! . .

براستبداد سنه‌لرنده ، ملتك فلاکتلرینی ، حتی ره‌وال ملاقاتی درجه‌سنده‌کی مدهش فلاکتلرینی ، جبر ایتمك وعزیز وطنی او اضمحلال تدریجیدن قورتارمق ایچون ، یکانه چاره اوله‌رق نشریاتی تصور و بوکا کرمی ویردیکمز سنه‌لرده ، ینه بو کونکی کبی ملته فضله برشی اوکرتمك دکل ، یالکز عبدالحمید علیهنده سوز سویلمکله اکتفا ایدردك .

عبدالحمیدك سقوطندن صکره ، آرتق صدای اختلافك خلقی ارشاد ایده‌جك برطرز وسیاق آلمسی واسکیدن قوللاندیغمز « ملت نجیبهٔ عثمانیه » تعبیرینك حتی دها زیاده جلالتلندیرلمسی اقتضا ایدرکن ، ایشته بز بونی یاپمامقله برابر عبدالحمیدك بوش قالان برینه‌ده شمدی ، اتحادی اوطورتمش اولیورز . هیچ اولمازسه اسکیدن یالکز عبدالحمیده طاش آتارکن شمدی ، کندیمزی چرکابلره غرق ایدیورز .

اکر تربیه‌مزده بربشقه‌لق اولمسه وکندیمزده بوکونك استعدادی مفقود بولونمسه ایدی ، بویله ؛ ملتی ، مبعوثانی ، عسکری ، برسلسلهٔ ارتباطك تا باشنه نشان آله‌رق شائبه‌دار ایدن بویله بر ایضاحنامه‌یه قارشی لاونعم برتسویه بولوردق [*]

*
* *

مشروطیت اعلان اولندیغی زمان ، اتحاد و ترقی جمعیتی ، اجرای تغلبله ، امر اداره‌یی دیزکین طوپارلار کبی النه المادی . ینه حکومتمز موجود ، ینه حسیاتمز باقی ایدی . مشروطیت حدودندن کچر کچمز اطرافمزی آلان دغدغه‌ده ، بز کندی کندیمزی غیب ایده‌رك شونی اداره

[*] بو اختلافاته‌ده جداً برچارهٔ سلیم ایله نتیجه ویرلملیدر .

ایدك دیه كندیمز ویردك . اكر بز ، امر اداره‌یی اتحاد و ترقی جمعیتنه ویرمكله برابر، اوكا ظهیراولمش (یعنی یارامازك اوده یاپدیغمز كبی علیهنده دكل) ، ارشادنده بولونمش اولسه‌یدق . البت ، بودار وقتلرده شو مصادمه‌لره لزوم قالمازدی .

اتحاد و ترقی جمعیتنه بیك درلو شیٔ اسناد اولونیور ، بونلر مخالفلرك ، روحلرینی او قدر اشباع ایتمشدركه : آرتق هیچ برینك متأثر اولمیه‌رق سوز سویلدیكنه اینانمیه‌جغم . بوخلقك ، بوتربیه‌نك برزمانده ییلدیزی، طورپیللریله ، رونتكنلریله درلودرلو خوارقانشاآتیله دنیانك اك مدهش ، اك رصین شاطولری حالنده وعبدالحمیدی‌ده بر دهای بلا فشان شكلنده تصویر ایدركن ؛ ایشته ییلدیزك سقوطی بزه ، عادی بر تورك میراث یدیسی اوتاغی كوستردیكی كبی ، شمدی‌ده تحقیقاته باشلارسه‌ق امینم‌كه جمعیت‌ده حالمزه (شاشمش قالمش !) بر ایكی بیچاره‌دن فضله مهم بر انكیزیسیون اولمیه‌جقدر .

سلانیكدن اولسون ، دنیانك نره‌سندن اولورسه اولسون . وطنمزی هیچ اولمازسه ، عبدالحمید كبی آلاطینی‌ده‌طاسلاغنی كوردیكمز (برخجبل ظالم) دن «اللهك عنایتیله‌قورتاران» جمعیته ؛ اكر بز، برظهیر اولسه‌یدق البت او بیچاره‌لرده بوكونكی كبی شاشوب قالمیه‌جقلردی . بز جمعیته ، یاكلش آتدیغنی، بوكون محاكمه ایتمكده اولدیغمز یاكلش آدیمی آتاركن (دور آرقداش ! . . . .) دیمش و حتی بونی قابل اولدیغی قدر سرت سویلمش اولسه‌یدق، البت شو آجی عتابلردن بوقان قوروتان سرزنشلردن دها مفید اولوردی .

جمعیت ، اوتوز بر مارت وقعه‌سندن صكره بزی تسلیم آلیركن « شو مخالفلر چیقسون ! » دیمش اولسه ایدی ، بلكه تركیانك استقبالی بو كونكندن امین اولوردی. بن بوسوزلرمله ، مخالفلرك شمدیدن طانیمقده اولدیغم طبقه‌لرندن چیقان صیزیلتینك حقمده بر (آفاروز) یاپه‌جغنی، بلكه‌ده جمعیته

بر شـين دها بولاشـديرمق ايچون ، بكا بو اثرك پاره ايله يازديرلديغنى ده سويلنه‌جكنى ، پك اعلا بيلرم .

فقط بر زمانلر اتحاد عليهنده يازاركن كوستردیکم جسـارتدن دولايى آلديغم تقديرلرى نره‌يه‌يازمشسه‌م ، بو آفاروزلرى‌ده اونلرك‌يانـنه قيدايده‌جكم.

ایضاحنامه‌نك خلاصهٔ مألی ، لدوس فورطنه‌سی کبی پك بیوك بر واویلادر ، یالکز برر برر دیکله‌نیرسه دالغه‌دن عبارت قالیور .

فردای فتوحاتده عسکره اویه‌رق دانس ایدن ووظیفه باشنده اولمدیغی ایچون اویصال وسویملی کورینه‌ن ضابط کبی ، سویملرله تلقی اولنان جمعیت ۳۱ وقعه‌سندن صکره وظیفه باشنه کچنجه ، هم سرتلندی ، هم آرتق سویلمز اولدی . بن اوزمانلر بورادده بولنمدیغمدن ، تاریخندن اوقویورم . جمعیت تا ایلك کونلرده « بوش قیاسیله دولو برصندیق قالدیران انسان کبی » خفیفدر ظنیله مقدرات عثمانیه‌یی دوش مسئولیته آلنجه بوبارکران آلتنده بر ایرکیلمشدی .

ایشته بو ایرکیلش جمعیتك ایلك صوچیدر .

استبداد کونلرنده ؛ فردای انقلاب ایچون قومیته‌یه بحق یارایه‌جق آدم بولمق پك کوج اولدیغندن ؛ جمعیت آز تشکلاتلی ایدی . جمعیت‌ده صباح‌الدین بك کبی ملت اوزرنده تدقیقات اجرا ایتمه‌مش ، یالکز اوروپادن اوقومش کنجلردن مرکب اولدیغی ایچون (اعلان مشروطیت) کلمه‌سنك یالکز عبدالحمیدی صیقشدیرمقدن عبارت اولان فعلیاته منحصر اولدیغی وبو اولنجه آرقه‌سینك قولایجه کله‌جکنی ظن ایدیوردی .

اسکی ؛ حزین کیجه‌لرك تنها مذاکراتنده ، مشروطیتدن صکره‌سی دوشونولورکن ؛ تاریخی بر سسك سلانیك آفاقنده شونلری میرلدادیغنی بن پك اعلا دویپورم :

— اوزمان ؛ بزه هرکس یاردیم ایدر .

*
* *

اوت ! اعلان مشروطیتده ، استانبولك سرسری طاقمی بیله آسایشسکن معاملاتده بولنمدی . هرکس جمعیته فدادار کچندی . نامنون قومیته افرادینه ؛

استبداد اثناسنده عبدالحمید توبه و رجوع ایتمش کبی کورینه‌رك «کلیکز ! استقامتله چالیشکز ! » دیمش اولسه ایدی ، بونك‌ده بر حمیت اولدیغنه اعتماد ایدر واك ایلری عضو ، اك کوچوك وظیفه‌یی قبول ایدردی. وبن امینم‌که اوزمان‌مخالفلر ، عبدالحمیده ، جمعیته قارشی اولان شمدیکی مقیاسندن فضله اطاعت ایدرلردی . [*]

چونکه‌شرق تربیه‌سنده (انتساب شرفی) واردر .

بز قرون وسطی آدملری ، انانیت نفسیه‌مزی ، تجربی بیلگیلردن دکل، تشریفات‌حکومتله ، تربیهٔ مذهبیه‌دن‌عبارت بر محیط مصطنعدن آلدیغمز ایچون شرفمزی انتسابده وشانمزی‌ده مقابلمزده کینك‌شیننده کوروروز. تصحیح ایدلمه‌مش اولان بوطبیعت ، بزه (ارقداشجه حکومت) طادینی طاتدیرمدیغی ایچون ، اطاعتی دکل ، رفاقت‌ایتدیکمز اصول اداره‌ده کبرمزه کوره، موقع ایستردك [۱] اکر اطاعت ایتمش اولسه‌یدق روسلر دلی پترویه ، ژاپونلر موچوهیتویه اویوب ترقی ایتدکاری کبی ، بزده بوکونلرده دها عالی مدارجده بولنوردق .

بونسبی انانیتلر ، یاردمجیلره چین جبین ویررکن ، بری طرفده یکی بر هیئت تشکل ایدیوردی . بوده بر قومیته ایدی . عبدالحمیدك اوتوز سنه‌لك تمریناتی آلتنده پیشه‌ن ، وخلقك اك کوروتمز طبقه‌لرینه نفوذ ایده‌رك ، اودرین ومحرم یرلرده تشکیلاتلر یاپان برخفیه پارتیسی ، اتحاد وترقیدن دها پراتیق وملتك صمیم روحنه دها واقف برهویتله وزنکین برعضویتله بر شیٔ حاضرلیوردی . بوپارتی ، اوروپایی بیلمز ، علوم اجتماعیه‌دن آکلاماز ، غبی ، مستبد چراغی بر پارتی اولمقله برابر قومیته تشکیلاتی‌اعتباریله (نفوذ وپراتیق) جه اتحاده بالفعل غلبه ایده‌جك برحالده ایدی .

علوم اجتماعیه‌ده اختصاص کسب ایتمش ، فقط دوغدیغی محله‌یی هنوز

---

[*] اشخاص اسمیله نمونه کوسترمك ایسته‌مم .

[۱] بر موقع وشان وشرف ،

بتون روحیله طانیمه‌مش اولان اتحاد اعضالری ، بوملعون ، بونافذ قوته قارشی ، پراتیق وهین اوغلیلقله اصلا مقابله ایده‌مزدی . اکر بوراده ، فداکاران واحرار و بتون نامنونلر کوزلرینی آچوب ، علی‌الخصوص ایچلرندن کرم وسرد زمانی طاتمش ، بویله ایشلرده آچلمش و عادتا بر (سیاسی آوانتور) پارتیسی، یعنی بالفعل قومیته‌جی هیئتی تشکیل ایتمش اولان مغدورین‌سیاسیه (استبداداخلاقلرینی ترك ایدرك) رویت وجانسپاری ایله چالیشوب، مشروطیتك‌قلبنه صوقولان بو بومبایی سزمش وضابطه ایله تنکیل ایتمش اولسه‌لر ایدی . بو تظلملر ، ، بو اختلافلره یر قالمیه‌جقدی !

بومبا پاطلادی . ٣١ مارت وقعه‌سی وقوعبولدی .

بو پاطلامه ، استبدادك عودتی دیمك اولدیغندن ، بو عار و حجاب بتون پولتیقه‌جیلره سویاً ، سیاسی آوانتورلرك تا آنلرینك اورطه‌سنه جلیاً تقسیم و الصاق ایدلمك لازمدی .

فقط ، یالکز جمعیت مسئول اولدی .

ایشته سلانیك محیطندن ، ایصسز بر کیجه‌نك سکون ساهرانه‌سی آراسنده قولاغمزه چارپان او تاریخی سسه جواب ویره‌لم :

— اوزمان ، هر کس انکل اولور .

صدق رسول‌الله . صلعم

« ایضاح » ك ، لدوس فورطنه‌سنی آندیران واویلاسی ایچنده قولاق طیرمالیه‌جق ، وجدان جوشدوره‌جق بر چوق اشتکالر وار . بونلر ، بو معزز و محترم وبدیع لساندن صادر اولان اشتکالر او قیبلدن‌که ، بر اسکی قومیته‌جی‌یه تأثیر ایتمدیکی حالده ، مخاطب اولدیغی ملتی پك بدبین ایدر .

هم‌ده ، بویله بر زمانده ....

مراد بکك بر رؤیاسنی ، پرنس حضرتلرینك شو سوزلری نه رعنا تفسیر ایدر . رؤیا مصرده کورولمش ، میزانده نشر اولونمشدر. [۱]

بنم ایچون بر عبدالحمید ثانی اولمدیغی کبی ، بر اتحاد و ترقی جمعیتی‌ده یوق !

یعنی عبدالحمید ثانی‌یی ظلم و استبداده سوق ایدوب بو قدر ایلری کوتوره‌ن ملتك اصطفاسی اولدیغی کبی، اتحاد و ترقی جمعیتی‌ده بوشکوالرك مسببی ایدن ، ینه عینی سببدر .

نه دوغروی سوز ! .

تخلیص وطن اوغرنده اختیار مهالك ومشاق ایدن معصوم جمعیت [۲]؛ فردای انقلابده تشکیلات واسعه‌سنی بومحیطدن طوپلایه‌جغنی دوشونه‌مش وکاه عبدالحمید وکاه اتحاد و ترقی جمعیتی هیئتنده تجلی ایدن بواصطفای

[۱] مراد بك مصرده ، عبدالحمیدی رؤیاسنده کوریور . عبدالحمید ـ ظلم ایدیورسه‌م ، اسبابنی خارجدن کتیرمیورم . ینه ملتدن بولیورم ..... دیور .

[۲] جمعیتی خیانتله اتهام ایتمك خاطرمزدن بچمه‌مکله برابر ، بوکلمه‌دن مقصود ، اك زیاده صفوت قلبیه‌در .

مشئومده پك تمیز « انانیت » لر بوله‌جغنی ظن ایتمشدر . بونك ایچون ایلك كونلرده آغوشنی هركسه آچمش ....

فقط ؛ كیم بیلیر ، نصل بدبین برآدم ، بومعصوملره :

— یاردیمكزه ، تشكیلاتكزه هركس دكل ، انتخاب ایتدیككزی آلك !....

دیدی‌كه ؛ فی‌مابعد قلوب تشكیلاتنه وحسن انتخاب ایچون ده « تزكیه وعهد » اصولنه باشلادیلر .

ایشته بو ، یكیچری اوجاغنه دوشیرمه ادخالی نه‌یی تولید ایتدیسه ، عصرك مزاج و نمونهٔ حاضره‌سنه كوره ده ، جمعیتك باشنه بوشكوالری دعوت ایدیور .

نه عبدالحمید ونه‌ده اتحادجمعیتی كورولمیان‌شو محیط ایچنده (۱٥۰۰۰۰۰) منتسبلی برقلوب تشكیلاتی یاپیلر، وحكومت ده بو « تمل » اوزرینه تأسس ایدرسه ، بتون بو شكوالرك هیئت عمومیه‌سنه بردن (اولاغاندر) دیمك وبومسئولیتی قودش پایی ، هپمز برابرجه تقسیم ایتمك اقتضا ایدر .

بناءً علیه ؛ بو ، سزك علیهكزه یاپیلان شیلرك ، بوسویلنن سوزلرك ، بوسزك باشكزه آتیلان طاشلرك بوسینه‌كزه چكیلن بیچاقلرك، یاپیلشنده ، سویلنیشنده ؛ آتیلیشنده چكیلشنده‌كی مسئولیتلردن ، دكمه تبری‌ایله ساقط اولمیه‌جق برقسمی‌ده ، عفوكزه مغروراً ، سزده تجسم وتجلی‌ایدن نامنونلره راجعدر .

زیرا ایجابنده شقاوتك فضیلت یرینه كچدیكنی قبول‌ایدن محیط ایچنده ؛ بعضاً ، معصومیت ده قباحت اولور .

عدم مرکزیت یعنی توسیع مأذونیت اصولنه حکومتکده طرفدار اولدیغی « ایضاح » ك ۱۱٤ نجی صحیفه‌سنده طنین غزته‌سنك (۷ کانون اول ۱۳۲٦) تاریخلی نسخه‌سندن نقل ایدیلن پارچه‌لری کوستردیکی ایچون ایضاحك متباقی صحیفه‌لرنده ، بونك درجه وشمولنه دائر بر مناقشه ، و آمریقا تشکیلات اجتماعیه‌سنی تنظیم واداره ایدن عدم مرکزیتك ، شو قرون وسطی ایلنده ، هنوز قپولری قاپانان محصور شهرلر دیارنده ، جهت اجتماعیه‌جه نصل تطبیق اولنه‌جغنی ایضاح ایده‌جك بر مباحثه آرادم .

ایضاحنامه‌نك مآل متجلیسی (شکایت ونصیحت) دن عبارت اولدیغی حالده یازیلیشنده‌کی بلاغت، تعبیه‌سنده کی صنعت ، بونلری بر برندن آییروب هر هانکی برینی چیپلاق براقق کبی تحلیلاته کلیور . علم اجتماعك بویوك بر کشفی سرلوحه‌سیله ٦۹ نجی صحیفه‌دن اعتباراً آنغلو ساقسونلر حقنده اوزون بر تمهید وار ، بوتمهیدی شو کلمه‌لرله خلاصه ایده‌بیلیرم .

« جمعیات مدنیه‌ده تشکل : یا انفرادی یا اجتماعیدر . آسیا ، آفریقا ،
« آمریقای جنوبی ، ترکیه ایله روسیه داخل اولدیغی حالده اوروپانك بر قسمی »
« وبالخاصه جنوب اهالیسی تشکل اجتماعی یه منسوب اولدقلرندن نقطهٔ استنادلرینی »
« کندیلرنده بولامیور .
« آسیای وسطی‌نك منبت اراضیلرندن مهاجرتله، سرت اقلیملرك شدائدینه »
« معروض برحالده زراعتی ایلری کوتوره‌رك استقباللرینی تأمین ایدن آنغلوساقسونلر، »
« تشکل انفرادی‌یه تابع اولوب نقطهٔ استنادلرینی کندیلرنده بولیورلر .

مخالفلرك حسیاتنی ، غجیقلایه‌جق و وصایاسندن زیاده ، شکایاتی تأثیر ایده‌جك اولان (ایضاح) ك شو مسرودات علمیسنه ، ۸۰ نجی صحیفه‌دن باشلایان عملی پروغرامی‌ده علاوه ایده‌لم .

« نجات و سلامت ، ایشته بو حامیسز ، رهبرسز قالان کویلولرله ، موقع »
« اقتصادیلری کیتدکجه دارلاشان شهرلی کنجلر آراسنده زراعی واجتماعی مناسبتلر »
« یارانه‌رق آنغلوساقسونلرده جنتلمن صنفنك درعهده ایلدیکی اوبیوك رولی منور »
« کنجلریمزه تحمیل ایتمه‌ده ..... اونلری مستحصل غیرتلریله‌زنکینلشه بیله‌جکلری »
« مالکانه‌لر باشنه‌چکیرملی وبوصورتله سفالت اجتماعیه منبعی اولان تشکل تجمعیدن ، »
« سعادت اجتماعیه خالقی اولان تشکل انفرادی‌یه دوغرو آهنین برعزم ایله یورومـلی »

سعادت ملیه‌یی ، بیوك ومدبدب تصویر ایتمك ، شبابت حاضره‌نك آفرینی جلب ایلمك ایچون ، پك عالی و مؤثر بر قونفرانس پارچه‌سی اولان شو کلمه‌لرك عملیاتی‌ده ،

« کنجلریمزی « ئه‌دمون ده‌موله » نك فرانسه‌ده‌کی ئه‌قول دوروش مکتبلرینه »
« کوندره‌رك ، هر صنعتی کندنده بوله‌جق صورتده یتیشدیرمك ... »
ایله اوله‌جق .

اللهم ! آجی بزلره !..

آناطولی : دولت عثمانیه‌نك ، دها شـو عصر بدایتنده خزانهٔ شوکت ویسـارینی دولدیران بر آناطولی ایکن ، بوکون او خزانه‌یی بورجدن ، کندینی یوقسـوللوقدن قورتاره‌میور . چالدیران اوولرینـه اردوسی کچن اناطولی ؛ شمدی ، برتجارت کروانی چالیشدیره‌میور. برشهرك زخیره‌سی دیکرینه کیده‌میه‌رك، بری زخیره‌سزلکدن ، دیکری زخیره‌سی چورومکدن متضرر اولیور . ملتك مصائب مقدره‌سنی تشـکیل ایدن صوك محاربه‌لر ، کرچه نفوسجه پك بیوك ضایعاتی موجب اولمشدر . فقط بو ، البت باغچی قالمادی . قاطیرجی قالمادی ... دیدیرته‌جك بر درجه‌ده دکلدر . آناطولی بو کون ؛ هم عسکرینی ویره‌جك وهم‌ده ایشنی کوره‌جك بر حالده‌در .

یالکز، قرون وسطی‌نك ، اسکی کوربوز نسلی دکیشدیکی حالده هنوز مسکن دکیشمه‌مشدر .

استانبولك ، ممالکمزدن بتون تمدن ایتمش شهرلرك ، تمدنه باشلادقلری سنه‌لر ایله ، اسکی سنه‌لر اراسنده‌کی حالت اجتماعیه‌لری تحری اولنورسه ، اصطفاده بر تبدل وبنلکجه بر تبدل ؛ اسکی محله‌لر ، اسکی تعامللرله یکی تعامللر اراسنده ولو بسیط اولسون بر فرق ، اشارت اولنه‌جق بر فرق کورولور .

بو تجلی‌یی یالکز مراکز متمدنه‌مز کوسترمکله قالمیور . اناطولیده‌ده دکشمش تعامللر وقرون وسـطی حالنه کوره ، دها نازك بر تجلی وار .

ایشته بونلر ؛ اصطفانك اوروپاده ایجاد ایتدیکی شیلره ، عرقك عینی برقابلیت تدریجی‌ایله عرض احتیاج ایتدیکنی کوسترر برراستحاله ادله‌سیدر.

آرتق اناطولی‌ده ، قرون وسطی‌نك ، اسپانیا وایتالیاده‌کی حالی کبی، شاطولرك زیر اسارت وتدبیرنده ، کاربانلر ، دوه‌لر ، سلاحشورلرله یاشا ـ

يه‌جق دوری كچيرمش؛ كاربان يرينه شمندوفره ، سلاحشور يرينه، آووقاته محتاج اوله‌جق بر حاله كلمشدر . فطرت وطبيعت وزمان ، آناطولى‌يى بو اصطفايه سوق ايتديكى حالده ، حالا حكومت بچاره‌لره چاره ساز اولميور. دائما جهالت ايچنده ياشايان بچاره ملت ، عرقنك شو اصطفاسنه قارشى ، حالا اسكى كويلر ، اسكى دربندلر ، اسكى پاتيقه‌لرده ياشيور . نور معرفت بصيرتلرينى تنوير ايتمديكى ايچون، يوردلرينى شنلنديره‌جك هيچ برچاره‌يه‌ده توسل ايده‌ميور . حكومت جبر وقسوتله حيات اجتماعيده قرون وسطى تغلبلرينى ، قرون وسطى شكل تعيشنى ، بتون بو اسكى تيپلرى براقيور ، جهالتله اجتماع ايدن بونلر ، حيات معنويه‌ده ده قرون وسطى اخلاقنى محافظه ايديوردى .

مشروطيتك اوچنجى سنه‌سنده بولنديغمز حالده ، ولايتمزك حالا ، منتظر اولان اثر حياتى كوستره‌مه‌مسى ، اشرافك فكر تغلبدن حالا واز كچه‌مه‌مسى ، هپ بوعلتلرك ثمرهٔ مزمنى‌در . حكومت اجرا آت نافعه‌يى توسيع ، معارف ظلام جهالتى تنوير ايله ، خلقه محتاج اولديغى وسائطى تدارك ايتسه، (كندينى بيلمك نصيبى‌ده اشرافه قسمت اوله‌رق) آناطولينك ينه عثمانلى خزانهٔ شوكتنى دولديره‌جق اسكى اناطولى‌يه پك چابوق تحول ايده‌جكى اشكاردر . اشرافز ، زنكين اولمقله برابر ؛ = اخلاقلرنده ، قانوندن زياده معارفك تصحيحنه شايان اولان قصورلرى‌ده بر طرف ايديليرسه = ينه او بلند اجدادك ، خيرالخلف احفادى اوله‌جق جوانمرد آدملردر. بتون بوتحولات حاضره‌ده ، يكى توره‌مش فساد اخلاقه تصادف ايدلمديكى ايچون ، بوكونك بتون (سيئاتنى) ، ماضى‌نك نسل حاضره براقوب نسل حاضرك‌ده برابرجه قبره كوتوره‌جكى « سيئات قديمه » اوله‌رق تلقى ايده بيلرز . اناطولينك بو كرته‌لرده اولديغنى كوردكدن صكره آرتق عدم مركزيتى تطبيق ايتمك ايچون ، تنسيقى اوزون سنه‌لرده محتاج اولان يكى بر جنتلمن صنفى احيا ايتمكه لزوم قالماز ظن ايدرم .

یکی برجنتلمن صنفی تشکیل ایتمك ایچون ، هم پاره هم تحصیل تدارك ایتمك کبی اوزون یوللردن دولاشمقدنسه ، پاره‌سی واراضیسی حاضر دورانلره یالکز معارف تدارك ایده‌رك :

« اونلری مستحصل غیرتلری (وصنعت معتاده‌لری) ایله زنکینلشه‌ بیله‌جکلری »
« مالکانه‌لر [باشنده براقلی] .... بو صورتله سفالت اجتماعیه منبعی اولان »
« تشکل تجمیعدن ، سعادت اجتماعیه خالقی اولان تشکل انفرادی‌یه دوغری آهنین »
« بر عزم ایله یورونمك » ......

بنم کبی هرکسك‌ده تصدیق ایده‌جکی اوزره ، مفلس بر کنجی نه‌قول دوروشه کوندروبده، هربر واسطه‌دن محروم‌اولان اراضیٔ خالیه‌یه متصرف ایتمکله ممکن دکلدر .

شو حالده ، حقیقت حالمز شو سطرلر اراسنده تجلی ایدرکن ، ایضاحنامه‌نك « مسلك اجتماعیمز نصل تطبیق ایدیله بیلیر؟ » بحثنی یکرمی اوچ بیوك صحیفه‌ده اوقویوب بتیرنجه ، بلا اختیار بنده سویلدم .

— بویله مفلس هزار فنلرله ، یولسز مملکتلر احیاسنه کلنجه، بوتون قلبمزله یالوارەلم .

اللهم ! آجی بزلره ؟.....

براستحاله دوری کچیردیکمز ؛ احوال عمومیـه‌مزده ظاهر اولان - یوردمزه کفایتسزلکمز - له چوقدن آکلاشلدیغی حالده، هیچ بریمز محیطمز خارجنده‌کی انسانلرك تجارب حیاتیه‌لرندن اقتطاف واستفاده‌یی بیلمیوب ، حکومت ایسه عجز وضجرت تولیدایدن بوجهلمزدن سوء استفاده ایدرك ، بزه سنه‌لرجه اسارت حیاتی یاشاتدیغنی کوردکچه صیغنه‌جق ملجأمز ، آنجق ارباب علم اوله بیلردی .

بو « نه عبدالحمید ونه اتحاد » اولمیان محیط تایه ایچنده ، بزه حالا ظلم ایدن وارسه ، آنك ده آنجـق بوجهلمزدن استفاده ایده بیله‌جکنی ، یعنی بتـون لسـان تصریح ایله هردردیمزك باشی کنـدیمزی بیلمیـه‌جك درجه‌ده جاهل بولنـدیغمزی نظر دقتـه آله‌رق ، ارباب حمیتك ؛ تکملات روحیه‌مز ایچون بزی تنویرایدجکلرینه ، اون سـنه‌دنبری اوله‌مازسه بیله ، اوچ سـنه‌دنبریدر آجی براحتیـاجك فرط اشتیاقیـله انتظار ایدیور ، وانتظاریمزی ، بوزمرهٔ مبارکه‌نك بالاخص ارباب علمنه توجیه ایدیوردق .

تابع اولدیغی محیط واصطفا قانونلرینه دائر هنوز علمای کرامی طرفندن اتحادآرا حاصـل اولمامش برملتـك ، بونقطه‌دن خارجه قالان اختلافاتی صرف قان صوغوتمقدن بشقه برسوده اقتران ایده‌میه‌جکی ایچون ، نه مجلس مبعوثانك جدال اختـلافی ونه‌ده خارجك اسـتخباراتی ایله اشـباع ضمیر ایده‌مامك مجبـوریتنده بولندیغمدن ، اتحادجیـلره بیوك نفرت جلبنـدن ، شـوحریتی هنوز تفسیر ایده‌میه‌ن خلقه‌ده حکومتـه قارشی بیوك برودت تولیدندن بشقه برفائده‌سنی کورمدیکم ، بو « ریغ وه‌دا » ۱) بزه‌نه‌اوکره‌تیور ؟ سوألنی صورمقدن منع نفس ایده‌میورم .

---

۱) بودانك کتابی .

دور حدیدیدن هنوز بر آدیم ایلری آتامدیغی حالده ، بونجه سنه‌در ، حکومت حمیدی کبی ، عصر حاضر زروتی‌النده چیلدیران (یمن) اصلاحاتنه یاخود ، حالاً (وویوادالر) ی ، طاغ حیدودلریله قرون وسطی تربیه‌سی کوره‌ن (ماکدونیا) اصلاحاتنه ، آرناوودلرك ناخشنودیلرینه علتلر دوالرمی وار ! ؟ .

حالا پارلامنتوسنك منور مبعوثلری طرفندن مأمورلرك ملیتنه دائر سالنامه‌لرده تدقیقات احصائیه‌ده بولنلان بوزواللی ملتك صاف وسلیم یورکارینه قارشی ، بو علنی وغلیظ منازعه‌لر ، هله شو صره‌ده پك واجب اولمسه کرك ! . .

بر آدمه ، دردینی ، دواسنی آکلاتمه‌دن یالکز سن خسته‌سك ! وأوله‌جکسك ! دیمك وبونی فرصتلی فرصتسز یوزینه هایقرمق داءالمراقی تولید ایده بیله‌جکی کبی بو ایضاحده بر « داءالمراق ملی » یه سبب اولور.

بر ملتك انانیت اخلاقیسنی ارائه ایدن شکل مجسم ، بك خرده ودقیق ذره‌لردن مکون اولدیغندن، بو کتله‌نك هیولاسنه باقه‌رق حکم ویرمك اصلا جائز اولماز .

قرون وسطی‌نك فلسفهٔ اداریسی ، ایشه قانون ایله باشلاردی . عصر حاضرك علم تجربیسی ، ایشی قانونله نتیجه‌لندیریور . بری قانونله تأسیس ایتمك ایسته‌دیکی حالده ، دیکری تأسیس ایتدکدن صکره قانونه ربط ایتمه‌یی قبول ایدیور . بوکون اوروپانك اك متمدن ملتی . حالا مستعمره‌لره ، تام بر حریت ویرمه‌مش اونلری قرون وسطیدن آییرمه‌مشدر .

« فلسفهٔ تحلیلی » تحصیلنه کیده‌ن اولاد وطن تحصیل ایدر دونرده ، بو مسئله‌لری بزده حل ایتمش اولورسه‌ق ! کوره‌جکزکه ؛ اوروپانك سیمای اخلاقیسنی ترسیم ایدن ملامح اجتماعیه کبی بزم‌ده بر ، لقای اخلاقیمز، بزم‌ده بر ملامح اجتماعیه‌مز وار .

بونلرك ، بشاشتله قبول ایتمدیکی شیلری ، عنف واکراه ایله قبول ایتدیرمکه اوغراشمق ، (معناسی بو جمله‌لر داخلنده قالملق اوزره) آدمی [یوزسز] ایتمك دیمکدر. بز اوروپانك هیچ برکشفندن هیچ برصناعتندن مستغنی دکلز .

اوروپا علماسنك حقائق علمیه وفنیه‌یه دائر بولدقلری کشفیاتك هپسی بزم ایچون قابل استفاده برخزانهٔ بیکران ثروتدر . بومصدقدر . فقط ، حیات عائلیسنك تربیهٔ ابتدائیسندن باشلایان فرقلرله، هیچ بر اعتیادمزه اویمیان شکل اجتماعیلرینی بویله جف القلم تطبیق وتقلیده قالقیشیرسه‌ق ، بوکون اناطولیده جمعیتك اوغرادیغی مشکلاته، برایکنجی دفعه‌ده ینه پرنس حضرتلرینك ارشادیله دوشمش اولورز .

اناطولی‌یی یوقلایان دقیق ودرد آشـنا کوزلر ، آناطولینك عنعناتنه اویمیان بومادی تربیه‌یی ، صدراعظم پاشـا حضرتلرینك [احکام قانونیه‌یه منافی اولمیـان احوال خصـوصیه تقبیح ایدیله‌مز] ۱) قولیـله برجمله‌ده تفسیر ایتدیکی بوواسع فلسـفه‌یی ، پك [اجنبی ! ...] بولدیغنی سزه‌رز . قرون وسـطی تربیه‌سـنك ، توکلرکبی پك‌دیدنه تشریفاتنه مبتـلا اولان بوانسانلر، پارس ـ دیستراقسیونتی ـ قبول‌ایده‌مزلر، اناطولینك هرطرفنده قلوبلر طرفـدن درحال تکذیب ایدیله‌جکی اوزره اهالی بوتشـکیلاته پك‌صوغوق باقه‌جقدر .

هله ؛ موده‌یی هیـچ آکلایه‌میور !

بز ؛ نه‌ژاپونلر کبی ـ مملکتده هرنه وارسه ، دائما مقدس اولان حسیات دینیه مستثنا قالمق اوزره ، جمله‌سنك‌ده تبدیل وتجدیدی ـ نه قرار ویرمش ونه‌ده ، پروسیا اصولی بر اصلاحاته اویمش ، یعنی نه اصطفای طبیعی ونه‌ده صنعی ... هیـچ بر قوت طرفندن قلداتلمامش اولدیغمزدن ، بونلر اناطولی خلقنه زوپه‌لك کلیر! پارس تربیه‌سی کورمش برکنج، پارسده (ده قارت) کبی بر ممارسهٔ فکریه‌دن صکره، حاصل ایده‌جکی هویتله اناطولی‌یه کیتسه ، بی‌چاره‌یه دریغلرله باقارلرکه ، بونلرك آراسنده « اوغلان ضلالته قاپلمش! » دیه اغلایانلرده بولنور .

بو ، تعییب ایدلمه‌ملی ، محیطك اقتضاسیدر .

ملتك سویهٔ عرفانیه‌سی دکل ، سویهٔ اصطفائیه‌سی هنوز پك بسیطدر . ایشته شوراده ، ملیتمك بتون‌شرف وافتخاریله وبتون تأیید وتأکیدلرمله شو سوزی تکرار ایتمك ، وحالا جهل تقدیر نتیجه‌سی‌اوله‌رق ملتك سویهٔ عرفانه قارشی سوز سویلینلره [اثباتنه بر آشنائی نظر کافی کلن] بیوك تحدیلرله سـویلمك ایسترم‌که ؛ ملتك عرفانی ، دماغی اوروپادن صـاغلام فقط ، اصطفاسی بوزوقدر .

۱) صباح ـ نومرو ۷۷۳۹ ـ م . ص امضالی مقاله‌یی ممکنسه اوقویکز .

برنجینك شینی عرقه ، دیکری محیطه راجعدر .

عجبا بزم محیطمز نصلدر ؟ ! . . . ترکار آسیای وسطیدن ، آنغلو ساقسونلرك کوچبه‌لك ایامنده چکمش اولدقلری اکثر مصائب ومشاقی چکمش (بناءً علیه تجربه‌لریله پیشمش) اوله‌رق مفارقت ایتدکاری وکندیلرینی یکی برمحیط طبیعی اولمق اوزره ، اناطولیده برلشدیردکاری صره‌ده شوایکی حالده بولنیورلردی .

— اولا ، ترکار آنغلوساقسونلر کبی ، اعتقاداتنده « شریعت ۱) » ی اولمیان ، عنعنه‌سز بر فتیشزم ایله دکل ؛ « دنیا ایچون چالشمق ، سعادت وهستیٔ حقیقی‌یی آخرتده بولمق » قواعد اساسیه‌سنی اخلاق صورتنده تجلی ایتدیره‌ن وعظمت فلسفیسی ، زمانمزه قدر تعظیمات علمیه‌یه بالاستحقاق مستغرق ایدیلن « دین مبین اسلامیت » ی قبول ایتمشلردی . « هذا من فضل ربی »

— ثانیاً ، ترکارك آناطولیده وحتی بلکه بتون ماضیلرنده تشکیل ایتمش اولدقلری حکومت ، کرچه مهاجرت دورینك استیلا ایچون حاضرلانمش قبائلنده کوریلن بر طرز اداره‌ده ، یعنی استقلال حالنده باشلامشسه‌ده ، کرك حکومتك یعنی پادشاهك وکرکسه اهالینك دساتیر اخلاقیه‌سنی تنظیم ایده‌جك (شریعت غرا) کبی بر (وحدت) موجود اولدیغندن ترکارده ، حکومتله اهالی ، آریستو قراسیله عوام اراسنده باشقه تربیه‌لر ، باشقه تعامللر باشقه انانیتلر تولد ایتمه‌مشدر .

قرون وسطی‌نك افراطلر تولید ایدن اصطفای حالی ، ترکاری پك یوکسك بر علو جناب ایچنده بسله‌مش وشریعت اسلامیه‌نك اعتدال حکمیسی بوتربیه‌یی پك شانلی اداره ایتمشدی .

ترکار ، قبول اسلامدن صکره توسیع معارفه توسل بخشنده ، لسانلرینك

---

۱) اوروپا ادیان مشرکه‌سنك کندیلرینه مخصوص علم اخلاق دینی‌لری وکتاب الاعمال‌لری یوقدر .

تجویدنه اویار بریازی ایجاد ایتمك کلفتنی اختیار ایتمه‌مك ایچون حروف عبرانیه ایله اکتفا ایتمش وحروف عبرانیه‌یی [علی‌الخصوص اوزمانك شیوهٔ اداسنجه] تصوت لسانیه‌سنه تطبیق ایده‌مدیکندن ، کتابت وتحریرنده کیتدکچه، عربی وفارسی‌یه محتاج اولمش، وبویله‌بویله لسانمزده قلاسیق برلسان ثانی تکون ایده‌رك علم و معارف (ملتدن آیری بر لسان ایله افکارینی تعاطی ایدن برطبقه، که بزده الی قلم طوتان صوبی ، یعنی عربی ، فارسی ، ترکجه اولمق اوزره اوچ لسان بیلن نوعی) نه انحصارینه بادی اولمشدر.

ترکلر کتابت ملیه‌لرینك بوقصوریله ، بیلمیه بیلمیه ، آرالرنده بر ـ علم طبقه‌سی ـ تشکیل ایتمشلر وبو علم طبقه‌سی تا شمدیلره قدر، اهالی‌یه یار اوله‌رق دکل ، بار اوله‌رق کچینمشدر .

اوروپای وسطی اقوامی ، علمی پاپاسلردن جبراً آلارق مسرحاً استفاده‌یه باشلادقلری وقت ، اکر اونلرده بزم کبی لسانلرینی تصوت ایدمیه‌ن برحروفات و [قلاسیق لسانی هدم ایدوب یرینه ملت لسانی اقامه ایدن مجاهدینه مقابل فجرآتی کبی لسانی بتون بتون اغلاق ایدن بر هیئت ادبیه] قارشیسنده قالمش اولسه‌لردی ، بوکونکی اسویچره‌نك معارف ابتدائیه‌سیله آرامزده کی قدر اولمازسه بیله هرحالده او احتمال ایله بوحال آراسنده ینه برفرق بولنوردی .

معارفك بویله مکتوم برلسانده تکاثفی ، اهالینك نصیب علمنی تحدید ایتمکله برابر ، اصطفالرله علاقه‌دار اولان مجادلات مذهبیه ، اوروپاده هپ سرآزادی‌یه توجه ایتدیکی حالده ، شرقده ، ایچلرندن سربست قاعده‌لر ، یکی اصطفالر آلنه بیلن مذاهب متروك قالمش [حاشا ، اعتراض ایتمیورم] و زمانك تغیریله احکام حقنده قبولی شرعاً ملتزم اولان تغیرات فرعیه‌یی افاده ایده‌جك بیوك اجتهادلرده صکره‌لره دوغری اصلا واقع اولمه‌مشدر .

علی‌العموم شرقده ، احکام حقیقیهٔ شرعیه خواص ومتنورین آراسنده قالوب ، خلق آنجق قاضی وامام دلالتیله عبادات ومعاملاتده احکام حقیقیه‌یه

تبعيتله ، چونكه بو بیچاره‌لره تقاضای وجدانیلرینی تأمین ایده‌جك بر اخلاق دینی ایضاح ایدن [یالکز واجبله مکروهی اوکره‌تن دکل] ترکچه و کلمه‌نك بتون معناسیله « آناطولی‌کاری » کتب دینیه واخلاقیه تدارك اولونمدیغندن مسائل دنیویه‌ده خرافاته دالمشلردر .

اندلس عربلرینك فیض و ترقیسنی تأمینه کافل اولان شریعت اسلامیه‌نك ، حکمیات اجتماعیه وفضائل ومزایای عملیه و وجدانیه‌سنی خلقه نشر ایتمك وظیفه‌سیله مکلف اولان علمانك غفلتی ومعارفك قلتی ، قرون وسطی نك او عالیجناب وجوانمرد تربیه‌سنی ، برفتور ابتهالکارانه‌یه چویره‌رك تا بوکونلره قدر طاشیتمشدر . ١)

ترکلر ، آسیای وسطی‌دن آیرلدقدن صکره انانیت نفسیه لرینی ؛ علما الندە تمامیٔ تطبیقاتی اهمال اولنان وتمامیٔ تطبیقاتی اهمال اولندیغی ایچون بالطبع برتربیهٔ فیضکارانه ویره‌میه‌ن براصول روحانیدن اقتباس ایده‌رك ، عزلت وابتهال وقهر واستبداد عالمنده « كه بواستبدادك برقسمنی خرافات ملیه تغذیه ایدر . » تشبث شخصیلرینی ضایع ایتدکاری کبی ، بونی

١) چونکه ، احکام شرعیه‌نك غایهٔ مسعوده‌سی ، احتراصات بشریه‌یی بر عالم غیبه توجیه ایتمکده وبو فانی دنیایه طمع ایدلمه‌سنی توصیه ایتمکده‌در البت بوکونکی پارسك شکل مدنیتی کبی بر مدنیت سفیهه‌یی قبول ایده‌مزسه‌ده ، بوکا ، حیف ایتمك دکل ، بویله اولدیغی ایچون اللهه شکر ایتمك لازمدر . ژان ژاق روسونك [فضائل اخلاقیه وکمالات علمیه] اسمیله ، مشهور سعید بك افندی طرفندن ترکجه‌یه ترجمه ایدیلن بر اثری ، شو شمدیکی حقائق فنیه واطلاعات مدنیه‌نك اوروپایه نه خسرانلره مال اولدیغنی پك عبرت انکیز بر لسان ایله کوستردیکی ایچون اعتقادات اصلیه وسعادت وجدانیه‌مزك هدمیله تأسیس اولنه‌جق ، فرانسه‌نك [الله قاریشمیان براصول اجتماعی] سنه قابلیتمز اولمامسنی وجناب حقك بونی بزده یاراته‌رق اوفوضای قهر آکینه اوغرادلمامزی بن بتون تضرعمله تمنی ایدرم .

کتابك نسخه‌سی آز المشدر . مشارالیه حضرتلرندن کتابك تکرار طبع ایدلمسنی ، وطبع ثانیسنده ، تعلیقاتك برآز دها تفصیلاندیرلمسنی خالصانه استرحام ایدرم .

بو ، بتون کون فرانسزجه قلملرله اوینادیغمز کوچك چیبان ، مرکز جسمانیمزك پك یقینلرنده‌در .

عنعنه‌سیله استرداد ایده‌جك معارفدن‌ده بی نصیب قاله‌رق كیتدكجه تزایدایدن برانحطاطه اوغرامشلردر .

شریعت اسلامیه تشكیلات اجتماعیه‌یی مسلم وذمی اعتباریله قوتی اوله ، تجارتی ثانی‌یه براقه‌رق تأسیسـانده بولنور وبوایكی جهتی یك‌قوی وعادلانه علاقه‌لرله ربط وتحكیم ایله ، عسكری واقتصادی برهیئت تشكیل ایدردی .

خرافات، وعدم تطبیقات بوعلاقه‌لری قیرمش وبوتصنیفی قاریشدیرمش، وكلخانه اصلاحاتی، ایسه ، بوقاریشیقلغی تسویه وتسكین ایده‌مه‌مش وشمدی، قوت طرفی ، دیكر طرفك اقتصـادینه اشتراك ایده‌مدن ، بووارلغی تقسیم ایتمش . الحاصل ترتیب اجتماعیمز قارمه قاریشق اولمشدر .

اناطولی‌یه اوزون برسیاحت دكل ، استانبولده پسپایه برایكی عائله زیارت ایتمكله تظاهرایده‌جك اولان‌شوحقیقتلر ، تركلرك‌انغلو ساقسونلرقدر فیاض برعرقه منسوب اولوب ، آنجق نه حكومتدن ونه‌ده ارباب معارفدن هیچ برامداد كورمدكلری ایچون بوحالده قالمش اولدقلرینی صراحتاً كوسترر .

قالدیكه ؛ تشكل انفرادی‌نك نه‌قول دوروشه‌ده تحصیل اولنان « علم عملیسی » ، آناطولی‌نك اوته‌دنبری ، بتون عنعنه‌سیله ایچنده یاندیغی برمحنت قدیمه‌دركه ، اوده كویلونك هرایشنی كندی كورمسی‌در .

*
* *

قرون وسطی‌ومستعمره تشكیلاتی، اكثریا مجاهل اورطه‌سنده (حیات ومعیشت) تأسیس ایتمكله مكلف اولدیغندن ، برقولونی‌یه ویا بر مالكانه‌یه صیقیشان هیئت ، هرایشنی كندی كورمیه ، دها خلاصـه‌لی برتعبیر ایله ، هزار فن بولمیه محتاج اولوردی .

قرون وسطی‌نك [كدك اصولی] صنایعی حصرایتدیكندن، هرطرفده ، صنعته لازم خام اشیا بولمق عدم امكانیله امتزاج ایدن بوانحصار ، (حیات صناعتی) فقیر براقشدی . بوكونك حیاتی . صنعتلری فرده حصر ایله ، هیئاً آتی اضرارایتمك دكل، صنعتكارلرك عددینی تزیید ایتمكله توسعه‌خدمت ایتمكده تجلی ایدیور .

قرون وسطى ومستعمره حياتى ، بر منطقه‌يى صنعت واحتياج اعتباريله جوارينه ال آچديرمه‌مقله تعالى ايدردى. بو كونكى حيات، توسع علائق وتوسع ارتباطات ايله يوكسليور .

نه‌قول دوروشدن چيقان اللى افندى برولايت منطقه‌سنده ، بزم‌قرون وسطى اخلاقندن هنورصيرلميان خلقى، يكى بر« فه‌ده‌راليزم» اعتياداتنه سوق ايدر . فقط اللى متخصص افندى ، بر ولايت منطقه‌سنى بربرينه ربط وعلاقه‌لنديره‌جق بيوك برحيات صنعت ادارسيله، خلقى بوكونك احتياجاتنه قارشى حاضرلار .

اوتوز اوچ ، يوز اوتوز اوچ ، آلتى يوز اوتوز اوچ سنه‌دنبرى بر جهالت ايچريسنده كائناته نظر (قاضيمير) دن آتيلر ، فلسفهٔ علميه (نصر ينصر) ده ضايع اولور ، علمك لذتنى آلمق ايچون ، (بر عالم عرب اولمق) استحاله‌سنه اوغراشه‌رق ؛ اهل علم، مدرسه‌لرده بوش بوش چاليشيركن، ينه اتحاد وترقى جمعيتى، نظرياتجى اولسون، تطبيقات بيلمسون نه اولورسه اولسون بزه بر امكان اصلاح ويرمش ، و(اعتراف ايده‌لم) هيمزه أل اوپدرمشدر .

خارقه قبيلندن اولسون، اختلال تاريخلرينك كوستردكى امثال اراسنده نادره اعدادندن بولونسون بوزمرهٔ غيوره ، برتقاضاى وجدانى ايله بزى ، ماضى‌نك امكانسزلق زندانلرندن قورتاره‌رق بو درجه‌يه كتيرمش يعنى ، اكر تشبثى عقيم چيقارسه ، ييلديزده ديليم ديليم دوغرانمق تهلكه‌سنى سينه‌يه چكه‌رك بزه بو اكرامى ايتمش ايكن ايضاحنامه ، (۱۲٤) نجى صحيفه‌سنده ، پك غدارانه بر قياس ايله ، اوزون بر محاكمه يوروتيور وبيچاره‌لر حقنده افكار عموميه‌ده اضطراب توليد ايديور . بونلر ؛ بر سياسى‌نك ، استقبال مليسى ايچون حكومت نامنه دوشونه‌جكى شيلردن ايسه ، بن‌ده اومستقبل جنتامنلرك كونك برنده دره بكى كسيله‌جكنى حساب ايده‌مزمى‌يم ؟ .

وظیفه

بزم بر زمانلر ؛ نشریات عالمنده ۱) دیوان حرب قرارلرینك شدتنی کیدرمك ایچون ، آجی شکایتلری تهوین ایتمك واونلره دلخراش برانین فتور معناسی تحدید ایتمه‌مك ایچون ، افاده‌مزی بر قاچ جملهٔ محمدتله تزیین ایتمه‌مز قبیلندن ، (ایضاح) ك (۵۵) نجی صحیفه‌سنده‌ده ، اتحاد وترقی جمعیتك ، لقای انفعالنی سرینله‌جك کوچك بر تبسم شکران وار . بن اومعنایی ، شو کلمه‌ده ایضاح ایده‌بیله‌جکم .

اتحاد و ترقی جمعیتی ، (مشروطیتلرك الك سطحیسی) درجه‌سنده برمشروطیت تأسیس ایتمشدر .

المزده ، صکره‌لرینه دوغری نه حاله کیردیکنی آکلامق ایچون بوکون شهر اماتی جوارینه بر کوز کزدیرمه‌مز کفایت ایدن ، اوروپا ومصر مطبوعات قدیمه‌مزدن بشقه بر توسلمز اولمیه‌رق ؛ وطن جدا برحیات الیم ایچنده ، غربتده سنه‌لرجه سوروکلنوب یاپامدیغمز شیٔ مادامکه بوجمعیت یاپمشدر ، بزه ، اوندن صکره‌سی ایچون ، بو (پیر) لره انتساب ایتمك و اونلرك النی اوپوپ ، برآزده قهرلرینی چکه‌رك . شو ملته آدم عقللی بر خدمت ایتمك دوشردی .

بونی ، حقیله تقدیر ایده‌رك ، بزدن کیمسه یاپمادی . مادامکه اویمدق ؛ باری ، شو اویمدیغمز جمعیتی ، کندی حالنه یعنی نشر مشروطیت ایچون تأسیس ایتدیکی قلوبلره روح مشروطیت اولان انتخاباتی ترك ایده‌جك قدر معینسز قالمش اولمغله دوشدیکی عسرتلر ایچنده راحت براقسه‌قده ، اونلرده باشلرینك چاره‌سنه باقسه‌لر ، دها زیاده ایجاب حمیت اولمازمی ؟

زواللیلر ! ...

---

۱) احمد صمیم مرحومدن اول « صدای ملت » غزته‌سنده باشمحرر بنده‌کزدم .

بز ، عائلهلریمز اراسنده ، خصوصی مجالسمزده ، حتی قهوهلرده وبك اوغلنده اجانب اوكنده كنديمزی چكيشديرر وشعر وادبياتمزدهده ، شو ناقص جريانلری قطبلنديرهرق :

« مليونله بارنديرديغك أجساد آرەسندن
« قاچ ناصيه واردر جيقەجق پاك ودرخشان ؟

دير اولدقدن صكره ، آرتق بتون بوعنعنهلرك مسؤليتنی صرف اتحاد وترقی جمعيتنه وياخود اوكا انتساب ايتدكلرندن دولايی بعض كيمسهلره توجيه ايتمك ، نهقدر دوغرو دكلسه ، بوكون ، سزه اوكتابی استانبولده نشر ايتديرمك قدرتنی ويرەن حريت مطبوعاتی استخدام ايدەرك حكومتجهده قبول ايديلن (وهم ده اوروپادن هزارفن دكل صنعتكار ومتعلم برعنصر يتشديرمك صورتيله استفاده ايدلمك ، مبدأيله قبول ايديلن) براصول اداريتك ، شو وااويلايه دكمهين برنحثی ايچون بوقدر آغر سوز سويلمكده اوقدر دوغری دكلدر . اميد ايدرم ۱)

بوكون افكار عموميه برجريانه ربط ايدلمش « لايد » شيشهسی كبی ، سيال مخالفتله لاينقطع امتلا ايديور .

اوت ! اميدكه بو ، برشراره توليد ايتميهجكدر . فقط ، بويله توتر ايچنده ياشامق ، افكار عموميه ايچون ايی دكلدر .

سلامت نيتمه باغشلانهجق بر فكر استقلال ايله يازديغم شو ناقيمت سطرلرك ، نه بر طرفك التزامی ، نه ديكر طرفك انصرامی كبی بر فكر طرفكيری‌يی ناطق اولمامسی ، مرامك صفوتنی اثبات ايدر . بوقسه اللهده بيليركه ؛ سزی تبجيل ايدنلر آراسنده برنجی اولمق ، بنم الك طاتلی براملمدر .

---

۱) اتحاد وترقی جمعيتده ، پرنس حضرتلری كبی خيرخواه كمسهلرك ، برحس سليم ايله برلشمهلرندن تكون ايتمش برهيئتدن باشقه برشی اولهميهجغی ايچون ، حقلرنده بوقدر ظنون بسلهمك عواطف مليهيی جريحهدار ايدر .

وآرتق بوندن صكرهسی ايچونده ، بوترددلرله ياشارسەق استقبالمزی پك فنا براتتباه تشكيل ايدهجكدر .

شو المناك سوزلريكزدن دولايی حزن واسفمی جناب حقه شكايت ايدر وجناب قادر مطلقدن سليم بر عاقبت تمنی ايدرم .

عبدالحميدك ، ييقيلان بنای استبدادی خرابه سنده ، بعض ناموسلی سيمالر كوروندی كه؛ مجاهدين حريت بيله اونلری تقدير ايتديلر. بو ناموسلی آدملری اوعالمده بارينديران فلك، بعض فنا آدملری ده بو عالمده بارينديرمش اوله بيلير .

حياتك شئون دائمی الجريانی ، تابع اولدقلری سرأثريله سير ايدنلر هرشيئك برسببله تكون ايتمكده اولديغنی حساب ايده رك، هرعلتی دريندن تحری ايدرلر . بو كون جامعهٔ مليه مز سزك كبی عالی بر آدمدن استغنا كوسترميه جكی ايچون كيمسه نك سزدن واز كچه جكنی ده اصلا اميد ايتمم .

عثمانلی اتحاد وترقی جمعيتی ، بعدالانقلاب اوزرينه ترتب ايدن وظيفه ايچون محتاج اولديغی تنسيق تكاملی، الده ايده مه مكله، حلول مصلحانه سنك هيچ بر اساسنی تأمين ايده ميور .

دليلره ايديان جفا اونلری عقللنديرمق ايچون اولديغی حالده منظره سی انسانی معذب ايدر . بوعذابك پك درين واليم بردرجه سنی كوسترن اختلالات حاضره ايسه ، سزی وبتون مخالفلری داغدار ايتميورمی ؟...

بو كونك انفعاليله اكديكمز تخم اختلافك ، يارين ايچون نه درجه بربر ويره جكی ، آنجق اللهك بيله جكی برسر اولديغندن آرتق مسلك مباحثه سی، علم مدافعه سی قيلغندن كيتدكجه اوزاقلاشمقده اولان بومجادلاته نهايت ويرمك ، يارينك مقدراتی ايچون بوكون برابر دوشونمك اقتضا ايديور .

دوشونك كه بو بيچاره لر ؛ وجودی ناقص اولميان بدخواهلر النده بيك درلو القا آته آلت اوله بيلان آتشين ديسقورلره دكل ، معتدل نصيحتلره محتاجدر .

زواللی ملت !

مركز توزیعی ـ باب‌عالی قارشوسنده ۷۷ نومرولی
عثمانلی مزیت اقتصادیه کتبخانه‌سیدر .

قیمتی ایکی غروشدر

3 1761 06981650 2

DR
584
S2335
1913